

mentis periculum, quod raro abest. Nam, ut notat Sanchez, hæc confederatio est periculosissima, quare non est facile concedenda: talibus enim nihil licet eorum, quæ solutus impediuntur, ut raptus &c. cum verum conjuges nihil sint. Igitur separari debent, si alteruter sit peccator, vel morale sit periculum incontinentiæ. Quid si separatione facta, vir ex post facto deprehendatur potens, prius Matrimonium restituarur, est mulier alteri supersit, quia vere acti validum, cum impotentia fuerit tantum temporalis.

Porro conjux laborans impotentia solum respectiva potest aliam ducere: seu si ea sit absoluta ac perpetua. Vir autem solutus morti proximus potest valide contrahere cum concubina, quia habet veram potentiam ad copulam generationi aptam, quamvis tunc morbo impeditam, & probabiliter nunquam potest in actum reducantur.

Dico 3. Impotentia quælibet superveniens Matrimonio rato, licet nondum consummato, illud non dissolvit. Quia fuit validum, nec dissolvi potest, nisi per professionem religionis, vel dispensationem Papæ. Tunc autem conjux impotens existente comparate tenetur adhibere media ad impotentiam expellendam apta, modo periculum mortis non affertur, quia tenetur ex iustitia debitum reddere, ideoque actus conjugalitatis capere se reddere.

Nota. Hermaphroditus, hoc est, utrumque sexum habentes, per se loquendo non sunt impotentes. Quare per se loquendo contrahere possunt secundum sexum, qui in ipsis prævaleat: aut ad usum Matrimonii idonei sunt secundum sexum illum: Si uterque sexus sit in eis æqualis, alterutrum eligere debent, & secundum illum contrahere. Sed facta semel electione, aliud Matrimonium secundum alium sexum contrahere prohibetur, quamvis esset validum.

XV. Raptum. Nullum potest consistere Matrimonium inter raptorem & raptam, etiam post raptum consensientem, quamdiu manet in potestate raptoris. Si rapta a raptore separata, vel ab ipso Matrimonium inter se contrahat, valet Matrimonium, ita dicitur Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. ubi ipso facto excommunicationem & alias penas statuit in raptorem, & omnes ei consilium, auxilium & favorem præbentes. Circa quod

Nota 1. Raptus hic est violenta abductio femine de loco in locum matrimonii ineundi, vel libidinis exercende causa. Duplex est raptus species, una, qua persona invito per vim abducitur; altera, qua abducitur persona consentiens, sed invitis parentibus, vel curatoribus, sub quorum est potestate. Secundum multos solus raptus, quo abducitur femina invito, est impedimentum dirimens, non autem si ipsa volens, sed invitis parentibus abducatur. Quia Trident. Conc. voluit illud cessare, si rapta esset a raptore separata & in loco rito ac libero constituta, nec ad hoc exigit, ut restituarur parentibus. Et quia intendit tantum considerare libertati perfectæ matrimonii, quæ non leditur, dum femina consentiens abducitur invitis licet parentibus. Dicitur tamen in Galliis, raptus seductionis haberi a plerisque pro impedimento dirimens.

Nota 2. Non ferit an quis per se, vel per alium rapiat: nam ex reg. jur. 62. in 6. Qui facit per

alium est perinde, ac si faciat per se ipsum. Nota 3. Non sufficit, si femina virum ea viat. Quia Conc. Trid. loquitur de solo raptore, & leges præsertim penales non comprehendunt ea, quæ iustissime sunt, qualis est hic casus, nisi clare exprimant, leg. 3. de legib.

(XVI. Amentia. Sub amentibus hic comprehenduntur ii omnes, qui liberam rationis usum non habent, quales sunt stulti, furiosi, imbecilles et imbecillitatis specie, que electio & deliberationis capacitatem excludat. Certum est 1. omnes ipsi iure naturali inhabiles esse ad contrahendum matrimonium, quod libertatis multum requirit. Et vero si negotium per seipsum, & independentem a curatore de bonis suis disponere possunt, quanto minus de persona sua disponere possunt, tanquam in perpetuum obligare?

Certum est 2. quod si amentes lucida rationis intervallata habent, sique durantebus contrahant sine peccatis, valet contractus, quia tunc adeo consensus sufficiens. Idem dicendum de iis, qui debite habent ingenium, sed non eo usque ut hinc ratio ac libertas perimantur. Sapienter tamen auctor callas. ar. de leg. 10. 2. pag. 50. Insuperiendi homines ubi incunt do matrimonium, si fevi potest, averterende esse, non ob sanctorum complures recurrit amentie, vel delectationis ingenii effectus, tum quia matrimonii scopus est ipsa etiam debita & attentæ proli educatio, qua vix, ac ne vix quidem ab hominibus in eo miserie statu consuetis expectari potest.

Quod si inter familia apud Parochum, vel tales personas conjungat, si ante omnia Episcopum consulere debet, ne gravibus se seorsum incommodis. Erit enim quilibet præsumitur sanæ mentis: & qui allegat, seu alii obicit furoribus, debet ipsum probare: cum tamen de demencia satis constat, tunc est, qui factum suum vult, seu matrimonium validum defendit, probandum incumbit ipsi dicitur de re iudic. inter velle fuisse celebratum, quia de re lege Terret. l. 1. c. 2. n. 37. de abusu, & nuperum ejus commentariorum.

Ceterum quia non omnes a natura surdi, & multi imbecillitatis vitio laborant, ideoque si intellectum sua habeant perspicuam, ut & signis edoceri possunt, quod sit matrimonium, & consensum indicare, valide poterunt contrahere, sicuti & Religionem profiteri. Ita Sanchez lib. 1. disp. 8. n. 12.)

Quest. IV. Quis potest dispensare in impedimentis dirimentibus?

Resp. 1. Ne Papa quidem dispensare potest in impedimentis iure naturali dirimentibus, qualia sunt error, amentia, consanguinitas in quolibet gradu lineæ rectæ, & in primo transverse, ligamen, impotentia, & secundum multos affinitas in primo gradu lineæ rectæ. Nam Christus talem Potestatem Ecclesie non concessit, ut patet ex prædi.

Resp. 2. In aliis impedimentis, que solo iure Ecclesiastico dirimunt, solus Papa ac caput Ecclesie dispensare potest, saltem ordinarie loquendo. Nam neque potest dispensare in lege superioris, nisi hoc ei concedatur. Impedimenta autem illa sunt a Papa, vel a Conciliis generalibus, vel consuetudine universaliter statuta; nec facultas in iis dispensandi Episcopis concessa est, ut constat ex consuetudine generali recur-

rendendi ad Papam. Quare Concil. Turonense ann. 1562. ait: In quarto gradu consanguinitatis, & affinitatis, nec non cognationis spiritualis prohibitis gradibus, Episcopi dispensare non licet declaratum. Aliud est de legibus humanis, abstinendi a servilibus, & aliis, non in legibus, quarum materia est in frequenti usu, Episcopi possunt dispensare, vel ex consuetudine legitime præscripta, vel ex consuetudine Papa ob necessitatem lapsus occurrentem.

Dicit. Salernitanus loquendo. Nam ex communi sententia Episcopi potest dispensare in impedimentis occultis per Matrimonium contractum, & consummatum, si ita concurrant. 1. Si Matrimonium contractum sit publice, seu in facie Ecclesie, premissis denuntiationibus, & bona fidei unius fidei. 2. Si sit consummatum, & sine scandalo separari nequeat, vel iuxta multos sine gravissimo damno. 3. Si nequeat recurri ad Papam ob pauperatem, vel aliam causam, vel ob probabile periculum peccandi contrahentibus imminens ex tanta dilatazione. Ratio est, quod bonum amittitur, & Ecclesie indubita, papa saltem vixit consentiente.

Porro commissio dispensandi in impedimentis Matrimonii non exprimit morte concedendis, quia respectu potentis iam gratia est facta, & solum requiritur executio. In hismodi quippe commissionibus non relinquuntur voluntati Ordinarii, ut Confessarii concedere, vel negare dispensationem, sed ipsis præcipitur, ut dispensent inventa veritate precum.

Lib. vii. de Synodo c. 30. & 31. confirmatur, ac sensus explicatur, que ab Auctore in hac questione exponitur. Num. 3. vero c. 32. de ordinaria Episcoporum potestate in hunc modum proseguitur. Quicquid sit de ea extraordinaria potestate, que ex præsumptione Summi Pontificis voluntate in aliquo eventu, urgentissima videlicet necessitate, & impedimenti occultis, competat Episcopis, nullum in præsentia de ea verum iudicium: sed tantum dirimens, de ordinaria potestate dispensandi in quibusdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc potestatem communi fere calculo Doctores denegant Episcopo, quinimo Sacra Urbis Congregatione, Concilio videlicet, ac Suprema Inquisitione, non semel præscripserunt, tanquam falsam, & renerariam propositionem, asserentem Episcopo ius dispensandi super impedimento dirimente publico, quod existat Matrimonio contrahendo, etiam gravi urgente illud contrahendi necessitate, nisi videtur est apud Joannem Baptistam Regarium, virum apprime doctum tom. 4. commentariorum in regul. Cancellar. in notis ad reg. 49. n. 1. & 2. ubi Sacrarum Congregationum responsa summa diligentia congesta, per extensum, ut dicitur, referuntur & Doctorem in hac re placita copiose allegantur. Et nihilominus aliquos Episcopos eandem potestatem etiam nuncipium ipsi adscribunt, & contra iuris communis principia, ac communem Doctorem sensum, etiam in suis Synodalibus Constitutionibus sibi asserere, tanquam non dubitant, & quod magis deudendum est, non desunt aliqui, licet patet Doctores, hac in re Episcopos blandientes, quorum aliqui imitantes prædicto axiomate, cuius falsitatem deteximus, alii vero imitantes dicitur a consuetudine, per quam a quibusdam Episcopis potestatem relaxandi aliqua im-

pedimenta dirimentia, qua spectato iure communi carerent, acquiritur dicant. Hinc Gibertus Joann. consiliatorem tom. 212. consil. 19. de Matrim. absolute docet. Episcopi in hoc negotio unice spectare debent formam Prædictorum gravium, licetque posse legitime existente causa, eas dispensationes indulgere, quas a suis prædecessoribus concessas deprehenderit. Hinc pariter Natalis Alexander Theol. dogm. & moral. cit. lib. 1. de Matrim. 13. postquam Reg. 23. auctoritatem dispensandi super impedimento Matrimonii dirimentibus publicis, & notariis, nisi iudicatis Romano Pontifici, inquit, 2. Hodierna Ecclesie disciplina, secundum quam dispensationes in gradibus prohibitis consanguinitatis, vel affinitatis, aliique impedimentis dirimentibus Romano-Pontifici reservata sunt, cum publicum impedimentum est, & de Matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Episcopi his circumstantiis dispensent. Cum enim ab Ecclesia universali, sive illius capite Romano Pontifice, sit instituta impedimenta matrimonii dirimentia, dispensationes super eis communi iure ad caput universali Ecclesie Romano Pontificem, non ad Episcopum pertinent, ut colligitur ex cap. Cum inferior, de mortis. & obed. Concilii Provincialis plurima, Rituala Ecclesiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem dispensandi competere negant Episcopis, cum publicum impedimentum est, vel de contrahendo Matrimonio agitur: & postquam, inquam, hanc communem doctrinam diserte tradidit, & insinuat in sequenti reg. 122. eandem in hunc modum limitat: Si tamen antiqua sit, & legitime præscripta Diocesis consuetudo, ut Episcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in casibus dispenset, quia eius Decretores hac vi sunt ab antiquo ad hanc usque diem facultate, que a Sede Apostolica concessa creditur, (quod in quibusdam Gallicani Diocesis fieri novimus) de his dispensationibus hand movenda licet. Si quidem consuetudo legitime præscripta iuri positivo præiudicat, usque longiori non levis est auctoritas, ut dicitur in cap. Consuetudinis, & c. Cum tanto, de consuet. Hinc denique nonnulli Episcopi Gallicani, uti narrat Pontas in verb. Dispen. Matrim. cap. 25. P. Hieronimus de Sacramentis tom. III. cap. 17. Auctoritatem Ecclesiasticarum Parisiensium sub Cardinali de Noailles tom. III. lib. v. collat. 2. c. 2. Gerboisus in tractatu, quem edidit, de potestate Ecclesie, & Principum super impedimentis Matrimonii, & Sainthove to. 2. resolut. casuum conscientie, cas. 66. & 67. usum prætextentes savorum Decretorum, dispensant in impedimento quarti, & alibi etiam tertii gradus consanguinitatis, vel affinitatis, & alii sui sibi iudicant relaxandi aliqua impedimenta cognationis spiritualis, criminis, & publicæ honestatis, licet alii eisdem Regni Aristibus observant eadem Sacerdotes, sibi in regnum non esse arbitratum, ab illis casibusque generis Canonica impedimenta Matrimonii abstinere, tanquam solvere, prout scilicet, sicuti idem Auctor proseguitur, fert diversas, que in quibus Decretis observant, consuetudo, ad eandem quoque consuetudinem, que ex privilegio, & indulto Apostolice sedis sumptis concessa sit, contendunt similiter Episcopi

nam alter conjux, probato impedimento, non potest impediri ne cum alia contraheret, si convalidatio esset occulta.

Resp. 2. Si Matrimonium fuerit nullum, ex defectu consentus veri in utroque, fiat validum, deinde uterque novum consentum elicit, cum prior fuerit nullus, & utroque consentus sit essentialis contractui Matrimonii, debetque mutuas ille consentus exterioris exprimi; quia signum prioris consentus non sufficit, cum sit tantum signum ficti consentus; unde quae est non signo, quo verus consentus exprimitur humano modo, ad quod potest sufficere copula affectu maritali facta, ex c. 2. de conjug. servor.

Quod si Matrimonium fuerit nullum ob defectum consentus ex parte unius tantum, qui fidei vel ex gravi metu iniusto consentit; secundum multos, ut fiat validum, satis est si ille verum consentum eliciat, eumque aliquo modo exterioris exprimat, nec in comparate requiritur novus consentus, nec proinde notitia defectus, si priorem consentum non retractaverit. Quia in hoc casu ambo contrahentes sunt persona legitime ac habiles ad contrahendum, & consentus unius partis fuit verus, supponiturque permanere habitualiter, utpote non retractatus, & moraliter; nam purus valet Matrimonium, & comparatum habet ut conjugem, petens ac reddens conjugale debitum; Atqui ad valorem contractus sufficit, si contrahentium consentus fuit simul moraliter.

Nec obstat quod pars que consentit, forte non perseveret in consensu, adeoque nolle in eo perseverare, si sciret alteram non consentisse, quia hoc non obstante remanet consentus; nam dissentius sub conditione ponendus non revocat priorem consentum absolutum, & aliud est nolo, aliud nolle. In praxi tamen tutius est, quod uterque consentum renovet, si non timeatur scandalum, vel grave periculum, aut incommodum.

Resp. 3. Si Matrimonium fuerit nullum ob quodvis aliud impedimentum dirimens, ut fiat validum necesse est, 1. Ut obtineatur dispensatio, vel per se esset, 2. Ut interim pars nullitatis conscientia non reddat debitum petenti, aliquo scilicet fornicaretur. 3. Ut uterque conjux novum consentum praestet, & exterioris prodatur, quia utriusque prior consentus fuit nullus, cum fuerit inter inhabiles, & ceciderit in materiam illegitimam. Ergo alius legitimus non minus requiritur, quam si nullus praecessisset; nam non firmatur veritas temporis, quod de jure ab initio non subsistit, reg. jur. 18. in 6.

Quare obtenta dispensatione, si nullum sit periculum gravis incommodi, nullitas detegi comparti debet consule, & generice, dicendo v. g. se anxietatem pati propter consentum in ipsa Matrimoni celebrata datum, & Confessarium judicasse novum utique elici debere. Nam sine hac manifestatione par ignara nullitatis, si de novo consentiat, consentit ex errore; immo non ponit proprie novum consentum, sed praesente renovat priorem invalidum, nec intendit novum denovo Matrimonium contrahere, cum credat iam legitime contractum esse, sed intendit tantum ratificare prius Matrimonium, illudque confirmare, dum petit, vel reddidit debitum vi prioris consentus, cum tamen prioris consentus utpote invalidi confirmatio vel iteratio non sufficiat. Unde, in litteris

dispensationis additur: Ut disjunctio demulitate prioris consentus certiorato, sed ita caveat, ut lateris delictum nunquam detegatur, dispenset.

Sed gravis difficultas est, cum per ipsam manifestationem timetur grave incommodum, vel periculum, aut scandalum, ut non raro accidit. Multi auctores hanc viam proponunt, nempe ut pars impediens conscientia compartem illius ignaram blanditiis delinuat, & bene dispositam sic alloquatur. Ita te amo, ut si non esset inter nos Matrimonium, te in conjugem acciperent, & nunc ita te accipio: tu ne idem ex parte tua facis? Si respondeat: Facio, aut simili verbo consentum novum declarat, tunc, inquit, valebit Matrimonium; quia tunc pars ignara impedimentorum Matrimonium vult inire, si prius non fuerit validum; non sufficit autem si dicat: vellem, facerem, quia non esset consentus de presenti absolutus. Ad clausulam dispensationis respondentem, eam appositam esse cum hac restrictione subintellecta si fieri possit.

Quod si neque hoc sine gravi periculo vel scandalo fieri queat, quia scilicet si comparis fit sagax, posse ex hac iniuncta agendi ratione conicere aliquid tale subsistere, consenti non parci tantum conscientiam impedimentum posse legi opinionem eorum, qui dicunt tunc sufficere quod consentum renovet interius, & petenti conjugi debitum reddat affectu conjugali, non monita compartede nullitate Matrimonii. Quia inquit Sanchez, licet ignoras impedimentum, non intendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter. Nam in eo actu, quo vult hanc ut conjugem, vel ut talem cognoscit, virtualiter cognoscitur consentus, quo hic & nunc & semper tacite & exercite consentit in ipsam ut uxorem.

Verum cum hac difficultate & dubia sunt, Confessarius ex confessione deprehendens penitentes contraxisse cum impedimento dirimente, quod invincibiliter ignorant, non debet eos de eo admonere, quin prius sciat id posse fieri sine periculo gravis incommodi, scandali, vel peccati respectu illorum, ex cap. de consanguin. In his autem & aliis gravibus difficultatibus consulendi sunt viri docti, sed praesentem Episcopus loci.

Potro eadem est ratio convalidandi professionem nullam, quae Matrimonium.

APPENDIX I

A quibus, & qualiter obtineantur sint dispensationes Matrimoniales.

UT generale eorum, quae ad hoc argumentum pertinent, notitiam submittimus, operae pretium est Appendicem hanc in tres Articulos dividere. In primo expendemus, quando, & ad quod Romae Tribunal, & qua demum forma, & ad quod Penitentiarium, sine ad Datarium recurrendum sit. In secundo explicabimus quid ab eis praestari debeat, quibus Apostolica Sedes Rescriptum suorum executionem demandat. In tertio quid in hac parte possint Episcopi, dicere conabimur.

ARTICULUS PRIMUS.

Unde, & quomodo obtinenda Romae dispensatio.

Nota 1. Impedimenta omnia jure solum ecclesiastico constituta a Pontifice Romano posse relaxari. Ratio est, tum quia per quas causas nascitur, per easdem etiam dissolvi potest, tum quia aliqui nemo in Ecclesia dispensare potest, cum Episcoporum nullus plus habeat auctoritatis quam Summus Pontifex: unde vel ab omni profusa dispensatione abstinendum esset, quod utique fieri non potest, quia licet infirmitate, cum ejus obsequio infirmitate, crudelitate sapit: vel generalia singulis diebus haberi debent Concilia, ut dispensationes singulis diebus necessitas concederentur.

Hinc colligit, Papam dispensare posse in impedimentis, 1. Conditionis. 2. Cognationis, tum spiritualis, tum legalis, tum etiam carnalis, excepta tamen linea recta (& quidem tota juxta bene multos) & primo lineae transversae gradu, in quo Ecclesia seu possit vel non possit dispensare, nec dispensari unquam, nec unquam dispensatur est. 3. Affinitatis, ne excepto quidem, ut probabilis est, primo lineae rectae gradu. 4. Voti etiam sollemnisi. 5. Ordinis. 6. Ciminis. 7. Disparitatis cultus. 8. Honestatis publicae. 9. Claustralitatis. 10. Tandem & raptus, qui licet olim aliquando, ac non semper Matrimonium dirimit; hoc tamen sensu, quod mulier adhuc penes raptores existens, si libere consentiret, etiam tunc temporis contraheret valide, ut post Auctorem Collat. Parisi docet Illust. Episcopus Turdensis: si in opere pluries infra citando: quod si mulier non dabit manum nisi invita, iratum erat conjugium ob vim, non ob raptum. In aliis vero, quae jure vel naturali vel divino Matrimonium dirimunt, dispensare nequit proprio rationem contrariam.

Nota 2. Duplex pro concedendis dispensationibus erectum esse Tribunal Romae, Sacra scilicet Penitentiarium, & Datarium.

A Penitentiarium peritur, & conceditur dispensatio pro solo foro interiori super omnibus, & solis impedimentis occultis, sive impedimentibus, sive dirimentibus, tam ad contrahendum Matrimonium, quam ad remanendum in contracto: exceptis tamen impedimentis tum consanguinitatis, tum affinitatis ex copula licita, tum denique cognationis spiritualis, in quibus quantumcumque occultis sint, nunquam dispensari Penitentiarium ad contrahendum. Dico, ad contrahendum: si enim Matrimonium jam contractum sit, Penitentiarium ad ipsum revalidandum, dispensat in ceteris praeter primum, & secundum consanguinitatis, & affinitatis gradibus, modo occultis sint: immo si publici sint, potest Penitentiarium Matrimonia in his nulliter contracta, revalidare, quando nullitas provenit ex causa subreptionis, vel obreptionis occultae litterarum a Dataria obventuram, praeterquam si falsitas consistat in narratione praecedentis copulae, quae tamen ante non intervenit. Ita Syrus Piacentinus Minorita, qui cum minor Penitentiarium esset, plenioris rei hujus notitiam habere debuit. Vide librum ejus cui titulus: Dilucidatio facultatum Mi-

norm Penitentiariorum &c. Romae 1699. par. 1. cap. 2.

Hic duo adde. 1. Quod Penitentiarium in mixtis ex primo, & quocumque alio gradu consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita dispensare non consuevit. 2. Quod dispenset in omni & linea, & gradu affinitatis profecta ex copula licita, atque occulta, quod hic semper supponi debet.

Porro impedimentorum confetur occultum, cum vel omnino secretum est, ita ut nulla ratione probari valeat; vel si cognoscitur ab uno vel alio, aut tribus vel quatuor, nullam tamen est periculum ne ulterius divulgetur. Ratio est, quia illud in jure confetur occultum, quod non est notum pluribus quam quinque personis in communitate, quae saltem decem personas continet: Hinc in praxi profusa attendendum est, non tantum quod personae, sed etiam quales impedimenti notitiam habeant, quae licet fieri potest ut quinque prudentes & pii aliquid impedimentum absque illo divulgationis ulterioris periculo cognoscant; & duo vel tres illud idem non sine iusto & probabili divulgationis periculo recant, puta si sint garruli a narura, detractores, inimici &c.

In Tribunali Penitentiarium non exprimitur vera dispensationum nomina vel cognomina, sed solum, v. g. Casus, Bertha, vel litterae A. B. &c. neque ulli fidem solvantur expensae, aut taxa, sed omnia gratis expendantur.

A Dataria petuntur dispensationes pro foro externo. In vera dispensationum nomina, eorumque Diocesis, vel Dioceses exprimi debent: insuper, nisi dispensatio expellatur in forma pauperum, solvende sunt expensae cum taxa pecuniaria non modica, quae pios in usus a Romano Pontifice applicatur, v. g. in redemptionem captivorum, in sustentationem Missionariorum, quos in omnes mundi partes emittit Sedes Apostolica.

Esti autem Tribunal pro externo foro Romae erectum, Dataria absolute vocatur, non tamen in eodem loco, neque ab iisdem officialibus expelluntur dispensationes omnes pro exteriori foro requisite. Nam in Dataria, quae etiam officium minoris gratiae vocatur, ex omnes & solae expelluntur dispensationes, quae in remotioribus gradibus, videlicet in quarto, vel in tertio & quarto gradu petuntur, sive ab uno, sive a diversis sibiipsis proveniant. Ex vero omnes, & solae quo pro tertio, vel secundo & tertio gradu, sive ex uno, sive ex pluribus sibiipsis proveniant, necessariae sunt, expelluntur in Cancellaria. Quae autem petuntur in primo affinitatis gradu, vel in primo & secundo, vel in primo & tertio, vel demum in primo & quarto consanguinitatis aut affinitatis gradu, eae, inquam, omnes & solae expelluntur in Praefectura Brevium, & sub annulo Piscatoris. Cum autem Cancellarius bene multo petendarum hujusmodi dispensationum praxim ignoret, hanc eo loci recensendam arbitratum sum.

I. Itaque ante omnia videndum est, an impedimentum, quo laborat partes quae matrimonium contrahere, aut in contracto manere volunt, sit ex numero eorum, in quibus Papa dispensare possit: & id quidem ex dictis dijudicari potest.

II. Supplicatio, quae Romam pro dispensatione obtinenda mittitur, debet communiter idioma Latino, & ver-

42
procurat apud Garlam p. 8. cap. 3. num. 78. declarat
vir. Clemens VIII. Constat etiam Sanchez ib. n. 37.
& Reinshelw num. 201. necessarium non esse ut ex-
primatur, an cognatio spiritualis ex Baptismo, an
ex Confirmatione oriatur, quia haec nihil vel pa-
rum rem mutant.

Circa criminis impedimentum exponi debet, an
sit ex machinatione conjugis, an ex adultério solo
sine machinatione, an ex utroque simul. Quia si
sit ex machinatione, nunquam dispensat Papa pro
foro exteriori: raro autem pro interno.

Ex his colliges quaedam esse impedimenta, circa
quae quidquid possit Papa nequidem tentanda est
peritio dispensationis: quaedam vero, in quibus non
nisi ob gravissimas causas, & difficillime dispensat.
Sic nunquam dispensat in secundo, tertio, & quarto
conjugiuntis gradu, nisi in linea recta: sicut nec in
secundo linea transverse gradu, nisi in linea recta
inter & forem, licet, ait Piquer ad tit. 16. lib.
17. n. 21. jam sepius id ardentem postulari magis
Principes. Sic non nisi ob causas, quae vix occurrunt,
dispensat in conjugio publico, & impe-
ditio disparis cultus. Sic difficillime dispensat in
parentate & maternitate spirituali, & in cognatione
legali linea recta. Sic in secundo conjuguntis
gradu, vel affinitatis linea transverse gradu non
solum dispensat, nisi cum magis Principibus, sed
difficilius est dispensatio, & gravior ad eam requiritur
causa: unde difficillius dispensatur in impedi-
mento conjuguntis, quam affinitatis, licet sint
in eodem gradu: difficillius in gradu propinquitatis,
quam remotioris: difficillius in impedimento honestatis
ex matrimonio, quam ex ipsalibus: difficillius
& solum ob publicam causam cum Diacono,
quam cum Subdiacono: difficillius cum Religioso
professo, quam cum Subdiacono seculari: difficillius
est matrimonium necdum est contractum, quam
si contractum sit juxta formam Trident.

Quod spectat ad ea, quae licet apud Datariam
exprimenda sint, non tamen exprimantur apud Penitentiariam:
haec sunt numero quinque, quae quum
quam ex dictis colligi facile possunt, hic tamen
majoris claritatis gratia paucis exprimi non debent.

Itaque apud Penitentiariam exprimi non debent,
1. Nomen vel cognomen oratoris. 2. Nec nomen
Diecefis. 3. Nec necessum esse ut exprimat gradus
propinquitatis, nisi sit primus. 4. Neque etiam, juxta
aliquot quos supra appellavimus, exprimi necessario
debet copula, nisi habita fuerit sub spe dispensationem
facilius obtinendam: quia, inquit, declarationes
Sac. Congregat. quae praviam copulam exprimi vol-
lunt, & aliae ejusdem generis, externam dumtaxat
forum respiciunt, nisi aliud exprimat, ut bene ad-
vertit Corradus lib. VIII. c. 1. num. 53. sed admisso
Corradi principio, negavimus supra consequentiam.
Aliud est in Dataria, in qua exprimi debent, 1.
Nomen & cognomen oratorum sine abbreviatio. 2.
Diecefis originis, nisi partes in illa Dicecesi domici-
lium fixerint. 3. Duae Diceceses, si orator in una,
oratrix in altera commoretur. Haec solummodo
tractanda esse dixi ob gravitatem materiae: nunc
ad propositum reverti oportet premium est.

V. Itaque aliter inferendum sunt litterae, quibus a

TRACTATUS

Penitentiarum, aliter ex quibus a Dataria potuit
dispensari, & quavis absolute loquendo sufficit
ut impedimentum & dispensandi causa clare, nitide
& sine ambagibus explicetur: expedire tamen ut
conclusus in Curia Supplicandi stylus servetur. Is
porro sic se habet:

In supplicatione ad obtinendam pro foro interno
dispensationem, Supplicationis inscriptio ista seorsum
a foris apponenda, non fit ad Papam, sed ad Ma-
jorem Penitentiarium, qui unum est S. R. E. Cardinalem,
in hunc modum:

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. D. CARD.
MAJORI PENITENTIARIO.

Roman.

Intus autem hic incipit verbis Epistola, seu applicatio.

Eminentissime, & Reverendissime Domine.

Um proceditur ad expositionem impedimenti:
circa quam notandum, quod si unus dumtaxat
conjugum sit confusus impediret esse delicto occul-
tato, ut plerumque se res habet, non ambobus
conjuges vel ipsi plurali numero, sed unus in singu-
lari, ficto nomine, supplicat hic sensu verbis, quae
petitionem dispensationis super impedimento affinitatis
ante contractum matrimonium continent, quae
quae alicui dispensationem supplicationibus accommodari
facile possunt.

Eminentissime, & Reverendissime Domine.

Exponitur humiliter Eminencia vestra pro parte
de voti illius oratoris N. (vel Titii, aut alterius
ficto nomine expressi) quod postquam idem orator
carnaliter cognovit Fabiam, postea ipsam non
impedimentum, bona fide (vel confusus impedimen-
tum sit occultum, tractatum vero sit publicum, &
nisi ad effectum deducatur, scandala exinde verosimiliter
exortura sint, cupit orator ad vitanda
scandala, & pro conscientia sua quiete de premissis,
de quibus summe dolet, absolvi, & secum
dispensari. Quare Eminencia vestra humiliter supplicat,
ut super his de opportuno remedio auctoritate
Apostolica providere dignetur.

Dignetur Eminencia vestra responsum dirigere
N. ad me infra scriptum. Hic exprimens id nomen
& cognomen illius ad quem rescribendum est, nomen
item oppidi vel civitatis ad quam, vel per quam
rescribendum est, & haec quidem vulgari lingua.

Cum autem dispensationis executio committatur
solum Doctoribus in Theologia, vel Jure Canonico:
si necesse haberi facile possit, id addere debet sollicitudo,
& copare, ut alius committatur executio dispensationis,
his similibus verbis: Et quia in oratorio
loco nullus reperitur Confessorius, Theologia Magister,
vel Canonum Doctor, vel alius ad executionem
privilegiatus, dignetur Eminencia vestra providere,
& disponere, ut etiam alius exequi valeat.

DE MATRIMONIO.

43

plene mutatio detegere non potui. Constatium ex-
presse docet illustr. Episcopus Tulestius tom. 3. de
septem Sacramentorum expositionibus pag. 43. ubi
tari posse scribit, vel ad amicum, vel ad aliquos
Ordinis Procuratorem, vel, quod est facilis est,
ipsam immediate Majorem Penitentiariam, solum
prius Episcopo parum. Aliud est in dispensationibus
a Dataria concessis, quae sub militaria pena Ex-
peditio narium ministerio secundum Regis edicta ob-
tineri debent.

Cum dispensatio petatur a Dataria, supplices li-
tere diriguntur ad Papam: unde interius Epistola hic
incipit verbis: *Destissime Pater*: exterius autem in-
scriptio est ad *Summum Pontificem*. Est in Gallia
inutile est nosse, quae forma ad Pontificem scribi de-
beat, cum ut mox dixi, cura haec solos Bancarios
respicit: quia tamen nostrum hoc opus prodesse po-
tuit extranei, a quibus iam praelo subiectum est,
placet hic exemplum dare verbis Epistola ad
Papam pro dispensatione impedimenti publici con-
fessio. Supponemus causam dispensandi effectum
insufficiuntiam dotis, tum ancilliam loci, qui quidem
locus nominari debet vernacula lingua, nisi
satis latina expressis intelligatur.

Eminentissime, & Reverendissime Domine.

Titus N. Laicus, confusus (vel ignarus) impedi-
mentum, contraxit in facie Ecclesiae matrimo-
nium cum muliere, eoque cognovit: quare cum absque
scandalo separari non possint, & impedimentum sit
occultum, humiliter supplicat pro absolitione &
dispensationis remedio, dignetur &c. Quod si quis
ad ipsam Majorem Penitentiariam scribere velit,
scribere potest ad unum ex Procuratoribus generali-
bus Ordinum, qui ut monet Reinshelw lib. 17. in
Append. n. 433: manus hoc Dei intuitu libenter
suscipiunt, cum de sola Penitentiaria agitur: in dispen-
tationem talium literarum est stylus, quem in dispensa-
tione a voto simplici castitatis exprimat. *Atmendum*
Reverende in Christo Pater. *Quod gratia*
copiosa A. R. Paternitas in negotia interpellat, ut
per caritatis proximi, sed cum de facto virata
suis parentibus, vultis exponatur incontinentia pe-
nicentia, da ne contingeret se vivere posse distul-
tante vices dispensationem ad effectum vitandi, ut
sibi debium conjugale & exigere, & reddere si
causa humiliter rogar, & ego cum ipsa di-
gentem A. B. Paternitas tua necessariam dispensationem
pro foro interno apud S. Penitentiariam amore Dei
& proximi procurare, & obedientiam mihi transmitti-
tere. Deus omnis caritatis largissimus vultu
dabit mercedem, & copiosa sit exigentia praemissa,
dabit mercedem, & humillime me commendat. *Pavimus*
14. Maji 1746. A. R. Penitentiarum scribit
in Christo ad illiusmodi Pater N. Extremum vero scribitur
vel italice, vel latine, *Atmendum Reverendissimo*
Patri Procuratori generali Ordinis Franciscanorum
Reformatorum, Romae. Ubi nota, quod praeter
Majorem Penitentiarium, qui semper est Cardina-
lis, tres eidem subordinati in praecipuis tribus Ro-
mae Basilicis constituti sunt Penitentarii, qui Mi-
nores vocantur, nempe in Vaticana olim Patres Soc.
Jesu, in Lateranensi PP. Franciscani Reformati &
in Liberiana, seu ad S. Mariam Majorem, PP.
Dominicani.

Olim, ait auctor Collat. Andeg. usus erat ut li-
tera ad Majorem Penitentiariam scripta per cur-
rentem publicum Romanum mitteretur: nunc autem in-
quit, sigillo clausae reponi debent in manibus Banca-
rii, & eadem via recipitur responso. Quo nunc
fundamento haec altera, & unde nata sit haec disci-

pline mutatio detegere non potui. Constatium ex-
presse docet illustr. Episcopus Tulestius tom. 3. de
septem Sacramentorum expositionibus pag. 43. ubi
tari posse scribit, vel ad amicum, vel ad aliquos
Ordinis Procuratorem, vel, quod est facilis est,
ipsam immediate Majorem Penitentiariam, solum
prius Episcopo parum. Aliud est in dispensationibus
a Dataria concessis, quae sub militaria pena Ex-
peditio narium ministerio secundum Regis edicta ob-
tineri debent.

Cum dispensatio petatur a Dataria, supplices li-
tere diriguntur ad Papam: unde interius Epistola hic
incipit verbis: *Destissime Pater*: exterius autem in-
scriptio est ad *Summum Pontificem*. Est in Gallia
inutile est nosse, quae forma ad Pontificem scribi de-
beat, cum ut mox dixi, cura haec solos Bancarios
respicit: quia tamen nostrum hoc opus prodesse po-
tuit extranei, a quibus iam praelo subiectum est,
placet hic exemplum dare verbis Epistola ad
Papam pro dispensatione impedimenti publici con-
fessio. Supponemus causam dispensandi effectum
insufficiuntiam dotis, tum ancilliam loci, qui quidem
locus nominari debet vernacula lingua, nisi
satis latina expressis intelligatur.

Reverendissime Pater.

Parisiis.

Exponitur humiliter Sanctitati vestrae pro parte
devotorum illius oratorum Perri T. & Margaritae Gaudier
Diecefis Parisiensis oppido Argentorati, quod cum dicta oratrix dotem
habeat minus competentem, iuxta statum sui condi-
tionem, cum qua, uti & propter angustiam distri-
cti loci, vitium non conjuguntum (vel non affinitatis)
paris conditionis cui nubere possit, invenire nequeat,
& dictus orator, qui in memorato oppido domici-
lium facit, cum dicta minus competente dote oratri-
cem in uxorem accipere intendat, & si extra dictum
locum nubere cogere, ad quam illa habet, non
est competens neque sufficienti, ut vitium paris con-
ditionis invenire valeat, loco hujus causae, alia
quaequumque modo vera, & aliquo ad dispensationem
sufficienti, allegari poterit, v. gr. extinctio litis,
allud tamen, quam ex causa matrimoniorum, de-
votio infamiae vel scandali, dignitas personarum,
bona in Ecclesiam merita &c. nec unquam supprimi
debet copula notoria, cum ejus expressio certo ne-
cessaria sit, si habita fuerit sub spe dispensationis fa-
cilius obtinende: & admodum probabiliter necessaria
etiam extra hujus nefariae intentionis casum, ut si-
pra diximus. Tum vero sic continetur: *Quia vero*
tertia & quarto gradu conjuguntis conjuncti
(hic ponitur impedimentum unum vel multiplex)
cum, omnibus circumstantiis necessario exprimens)
desiderium sumum habeat pariter adimplere non pos-
sunt humiliter supplicat Sanctitati vestrae, quae
quae cum istis oratoribus, quod impedimento
quarti (vel tertii & quarti) conjuguntis gradu
hujusmodi non obstante, matrimonium inter se
servata forma Concilii Tridentini contrahere, illud
que in facie Ecclesiae solemnizare, & in eo posito
dem remanere libere, & licite valeant dispensare, &
dispensationem vero tertii gradus praedicti eis non obstat

declare, prolemque suscipiendam exinde legitimam nutrire dignemini de speciali gratia, non obstantibus praemissis, ac Constitutionibus & Ordinacionibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis.

Qui singulorum praedicta & alterius cujuscumque similis supplicae terminorum notitiam & rationem habere volet, consulat pyrrhum Corradum lib. 2. praxis dispensat. Apostolicae. c. 2.

Si partes in forma pauperum dispensari velint, Parochus eorum paupertatis fidem facere debet apud Episcopum, ejusve Vicarium Generalem, qui eam ad Apostolicam Sedem his verbis transmittat.

Nos . . . Illustri, ac Reverendissimi. N. Episc. N. Vicar. Gener. vel Officiali.

Fidem facimus & attestamus. Jan. N. & Luciam N. hujus N. Diocesis, adeo pauperes, & miserabiles existere, quod ex labore & industria sua tantum vivunt; prout ex fide Parochi, aliorumque fide dignorum testimonio nobis constare fecerunt, in cuius rei testimonium praesentes feri fecimus, manu nostra subscriptas, nostroque Sigillo munitas. Parisiis, die & anno &c. Ita Corradus lib. 8. cap. 5. num. 18.

ARTICULUS II.

De executione dispensationis.

Dispensatio, vel est a Penitentia, vel a Dotalia. Unaquaque diversus habet executor: prima quidem Confessarius, secunda vero Episcopus, ejusve Vicarius Generalis. De utriusque eorum dendum.

Quod ad Confessarios attinet, dispensatio ad eos a Majori Penitentiaro directa exterius his inscribitur verbis: *Discreti viro N. Confessario Theologiae Magistro (vel decretorum Doctori) ex approbata ab Ordinario per latorem, vel layicem penitentem eligendo ad infra scripta specialiter deputato.*

Intus vero explicatur & impeditum, & ejusdem relaxandi ratio. Quod ut distinctius intelligatur duo proponemus exempla, aliud quidem dispensationis ad contrahendum, aliud vero dispensationis ad manendum in contractu. Prius sic habebit ut plurimum:

Lucius miseratione divina Episcopus N. S. R. E. Cardinalis N.

Discreti viro Confessori . . . Salutem in Domino. Ex parte lateris praesentium nobis oblata petitio continebat, quod ipse de matrimonio contrahendo tractavit cum muliere, quam, & cujus matrem carnaliter cognovit. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dicta carnalis cognitio cum praesata muliere matre sit occulta, & nisi lator cum dicta muliere matrimonium contrahat, periculum imminet scandalorum: ideo ad dicta scandala evitanda, & pro sua conscientia quiete cupi per Sedem Apostolicam absolvi, secumque dispensari. Quare supplicavit humiliter, ut sibi super hoc de opportuno remedio providere dignaretur. Nos discretioni tuae committimus, quatenus si est ita, dictum latorem, audita prius ejus sacramentali confessione, ac sublati occasione amplius peccandi cum dicta mu-

lieris matre, ab incestu, & excessibus hujusmodi absolvas hac vice in forma Ecclesiae constituta, injuncta ei pro tam enormi libidinis excessu gravi penitentia salutari; & alii, quae de jure fuerint injungenda. Demum, dummodo impedimentum ex praemissis proveniens occultum sit, & aliud canonicum non obstat, cum eodem latore quod praemissum non obstantibus matrimonium cum dicta muliere, & uterque inser se publice, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, & in eo postmodum remanere licite valeat misericorditer dispenses, prolem suscipiendam exinde legitimam pronuntiando in foro conscientiae, & in ipso actu Sacramentalis Confessionis tantum & non aliter, neque ullo alio modo, ita quod hujusmodi absolutio, & dispensatio in foro judicario nullatenus suffragentur. Nullis superioribus rebus adhibitis, aut litteris datis, seu processibus confectis, sed praesentibus lacratiss, quos sub poena excommunicationis latae sententiae lacrare tenearis, neque eam lateri restituas, quod si restitueris, nihil ei praesentes litterae suffragentur. Datum Roma &c.

Posterius rescriptum ad remanendum in contractu, fere ejusdem erit tenoris, unde descriptima referre sufficet.

Lucius &c. Discreti viro &c. Ex parte viri lateris praesentium nobis oblata petitio continebat, quod ipse alias matrimonium publice in faciem Ecclesiae contraxit, & successive consummavit cum muliere, cuius matrem antea carnaliter cognoverat. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dictum lator ob impedimentum ex praemissis proveniens, quod occultum est, in dicto matrimonio remanere nequeat absque Sedis Apostolicae dispensatione, ad evitanda scandala, quae si divorcium fieri inter se & praedictam mulierem, exortentur, cupi a praemissis de quibus plurimum dolet, absolvi, secumque desuper dispensari. Quare supplicavit humiliter &c. Nos igitur . . . discretioni tuae committimus, quatenus si ita, dictum latorem audita prius &c. a quibusvis sententiis, censuris & poenis Ecclesiasticis, quas propter praemissa quomodolibet incurrit, receptu & excessibus hujusmodi absolvas . . . injuncta ei pro tam enormis libidinis excessu gravi penitentia salutari, ac confessione Sacramentali semel quolibet mensi per tempus arbitrio iustitandum; & alii injunctis quae de jure fuerint injungenda. Demum dummodo impedimentum praesatum occultum sit, & separatio inter latorem & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum sit, aliter canonice non obstat, cum eodem latore, ut dicta muliere de nullitate prioris consensu certiorata, sed ita caute, ut lateris desitum nunquam desegatur, matrimonium cum eadem muliere, & uterque inser se de novo secreta ad evitanda scandala praedictis non obstantibus contrahere, & in eo postmodum remanere licite valeat, misericorditer dispenses: prolem suscipiendam exinde legitimam decernendo in foro conscientiae, &c. ut supra.

In dispensationibus, aut commutationibus votorum simplicium castitatis aut Religionis quae quis vel transgredetur, vel jam transgressus est, matrimonium

con-

contrahendo, peculiare quaedam clausula additur in hunc modum.

Nos discretioni tuae committimus, quatenus si est ita, dictum latorem &c. absolvas, injuncta ei penitentia salutari, atque votum praesatum, ad hoc tantum ut matrimonium legitime & redere licite eodem debum conjugale exegerit & reddere licite valeat, in Sacramentali confessione semel quolibet mense, & in alia poenitentia opera perpetua per te injungenda, inter quae sint etiam aliqua (Religionis quam ingressus fuisse) quae quotidie facere tenentur ad eam finem, ut ea adimplere meminis-

se semper posse obligationis, quae hujusmodi votis infringatur, prout, secundum Deum, scriptis antea saluti expedire iudicaverit, dispensando committes, in foro conscientiae tantum &c.

Ut in his quae juniori Confessario, & seniori quandoque moram facere possunt, tuto procedatur, eas praedictorum rescriptorum partes explicabimus, quae aliquid difficultatis habent. Sed expositioni huic praemittenda est expositio ad brevitarum communium, quae in Litteris Sacrae Penitentiarum apponi solent.

alr	A	aliter
als		alias
Aplica		Apostolica
appbaris		approbata
aude		auctoritate
Cardilis	C	Cardinalis
canice		canonice
cen		cenfuris
confeone		confeffione
colone		communionis
confeie		confeientia
discroni	D	discretioni
Onus		Dominus
Eccle	E	Ecclesia
effus		effectus
exit		exitus
Eclis		Ecclesiasticis
Epus		Episcopus
E	F	frater
frum		fratrum
gorali	G	generali
humoi	H	humiliter
humit		humiliter
infraptum	I	infrascriptum
irregulte		irregularitate
igr		igitur
intropta		introfcripta
lia	L	licentia
lrima		legitima
lre		licite
lre		licite
M	M	matrimonium
mimohinne		magistro
magro		magistro

miferatione
miferone
mic
N
multus
multatus
O
ordio
ordinatio
P
PP
Pr
Pontus
ptus
ptur
ptium
Pbrer
Pbricidia
pcenia
Pcnitaria
pc
ptor
Q
quenus
quomodolibet
qu
R
relari
relione
Roma
Romana
S
Sche
saluri
sentia
speali
supplioni
spualibus
T
tamen
tantum
Theologia
tiruli
V
venerabili
vestre

Nunc emulcande veniant claufule, quarum obfervatio neceffaria est ut Confefarius refcriptum valide aut licite exequatur.

Discretio vno Doctori &c. Non ergo fufficit ut quis fit vel Licentiatas in Theologia, aut iure civili aut iure Canonico, vel utriusque Profeflor vel Doctör in iure Civili, vel ut recipia doctus fit, vel ut ex errore communi Doctör existimetur, vel ut Magifter in religione fua appelletur, nisi vero ad Magifterii feu Doctöratus gradum in Univerfitate aliqua evedus fit: unde in his casibus difpenfatio fua fruftraretur effectus (1). Hæc fcribens audio Brevis penitentiariæ nunc non dirigi ad Doctores. Excipiantur ab hac regula PP. Societatis & Religiofi Mendicantes, & qui per participationem Privilegii *coram fratribus*. Item & fimplices Confefarii, qui executionem difpenfationis fibi delegari precati funt & obtinuerunt. Vide Sanchez l. viii. difp. 34. qui n. 11. bene advertit quod filiter aperiantur ab eo, qui Magifterii gradu insignitus non fuerit, non ideo careant effectu, modo a Doctore etiam indocto executioni mandetur. *Ex approbata ab Ordinario*. Unde doctör, qui aftu approbatus non est, licet alias vel alibi approbatus fuerit, difpenfationem exequi non potest. Si refcriptum fit in favorem Religiofi, fufficit ut Confefarius ab eo eligendus fit approbatus a fuperiore Ordinis, qui refpectu Religioforum fonnunt vices Ordinarii gerit. Si agatur de Monialibus, debet hæc eligere Confefarius ex approbata pro Monialibus. Circa quod duo notat Tiburtius pro Monialibus. Non requirit ut Confefarius approbatus fit pro Monasterio, in quo degit ea Monialis, 2. Huiusmodi commiffiones aliquando committi Confefariis ex approbata ab Ordinario, etiamfi non funt approbati pro Monialibus, nimirum ut *Monialet habeant libertatem confeffendi cuilibet*. Verum multo decentius & tutius est, ut quis fpecialem ad audiendas Moniales approbationem pottuler ab Ordinario; quam quidem ad breve tempus & generaliter, ne quid nafcatur fufpicionis, efflagitare potest.

Age jam & interiores refcripti claufulas interpretemur, quæ ferio penfari debent. Prima est illa: *quatenus facta est*, vel ut olim dicebatur, & etiam cum omnium est, ut nemque fubaudi debet, *quatenus facta est per diligentem oratoris examinationem, ac post monita & confilia opportuna illi preftata invenerit &c.* Circa claufulas iftas quedam funt annotanda, & quidem 1. Monita hæc, & confilia in eo facta esse, quod Confefarius penitentem adhortetur, ut veritatem fincere, & coram Deo explicet; quod existimo neceffarium non esse fi penitentis probitas, & religio Confefiori jam notæ funt. (2)

(1) Cum dirigunt Confefario Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori difpenfatio, requiruntur laurea Theologia, vel iuris Canonici in publica Univerfitate; nec aperiri illa licentia poffunt a fimplici Regulari Confefario, nisi tamen Religio illa privilegium aliquod ea de re obtinuerit. Lambertinus Inftit. Eccl. 87. §. 11.
(2) Executor certorem fe reddere debet de veritate caufarum, ex quibus obtenta difpenfatio est.

2. Confefarium teneri in confeientia, & fub gravi peccato rei fundum, & circumfpectas indagare, ferutari, investigando fci licet an impedimentum, quod Penitentiariæ propofitum est, occultum fit; & an ex difpenfationis denegatione ortura fit incommoda, qua alogi fecutura esse declaravit Orator; uno verbo, an preces veritate nitantur, & an ex parte rei fuffidat cauffa finalis que Penitentiariam movet ad difpenfandum, & qua feclula non difpenfaret. Hoc autem examen quodcumque factus est, quodcumque difficile, nec femper recipia fufficiens, que prima fronte fufficere videntur. Unde ei qui ut a caritatis voto liberaretur, expofuit fe *stimuli carnalis adeo agitari, ut comementer vivere poffe non speret*, non fufficit vel fela tentato, vel iuxta aliquos, periculum unius, aut alterius transgreffionis; tunc enim adhuc utile est votum, ut votivum continet ne ita facile labatur. Requiritur ergo, ait Sanchez, vel periculum, quod otiaur ex ipfo votivis ftatu, qui v. gr. conjugatus fit, vel tanta implendi voti difficultas five ob habitum, five ob vehementiam tentationis, ut probabiliter iudicetur votum & violandum fæpius fore, & non vitandis, fed augendis peccatis intervitutum esse. Ita post Navarrum citat Sanchez l. viii. difp. 20. n. 10. Facile tamen credidero eum, qui conjugem docere potest, cuius vili concupifcentiam refrenet, poffe voti difpenfationem follicitare, cum graviter tenetur, & imminet probabile vel lapfus unius periculum; iuxta id Cypriani Epift. 62. edit. Pamel. *Si autem pervertare volunt, vel non poffunt, melius est nubant, quam in ignem delictis suis cadant*; & ita docet Pontas V. difp. de Voeac, cal. 6. Quædam hic moventur dubia. 1. An qui sine examine difpenfationem executus est, valide executus fuerit. 2. An fi Confefarius cui præfentatum est refcriptum difpenfationis, idem iudicet fubreptitium, poffit alius adiri, qui contra fentiat. 3. Cui credendum fit cum verificandum est, an preces veritate nitantur.

Refp. Ad 1. Cerram est fi facti veritas Confefario nota fit, non opus esse examine. 2. Si Confefor veritatis minime confcius sine prævio examine difpenfer, cenfet Sanchez etiam poffa facti veritate, invalidum esse difpenfationem; quia, inquit, verba hæc: *fi ita esse per diligentem examinationem invenerit*, inducunt formam, qua minime obfervata, corrumpit tota commiffionis validitas. Aliud est, telle eodem ibidem n. 26. fi fimpliciter diceretur: *Difpenfo, fi ita est*. Ex quo colligo valere hodie difpenfationes sine examine, non tamen sine facti veritate concessas: quia, nunc ufus est ut folam fcribatur *fi ita est, vel si preces veritate nitantur*. Graviter tamen peccaret, qui ferum veritatis facti examen culpat omittet.

(1) Non tamen requiritur aliunde refimonit, fed ipfius difpenfationem intervicam, nisi aliquam ifte eandem veritatem reficet; nec tenetur illius fub iuramento interrogari, ut ex communi Doctörum fententia. Idem ibid. §. 34.
(2) Si tamen falfa narrare difpenfandum, fivovis non potest ad difpenfandum procedere, nisi ad feres ex procedentibus difpenfandi confeffionibus. ibid.